

La lluita de Jimmy Carter per a eradicar el cuc de Guinea

CARTER CENTER

L'ex-president dels EUA Jimmy Carter és a punt d'eradicar el cuc de Guinea. Bill Gates hi ha col·laborat econòmicament.

Quan Jimmy Carter va deixar la Casa Blanca fa quasi trenta anys, després d'un intent fracassat de reelecció, va declarar que tenia al davant “una vida nova, no desitjada i probablement buida”.

Avui el trobem al seu balancí mentre es van badant les roses al jardí que té darrere. Un sol de tardor llua a través de la finestra del seu despatx

Jimmy Carter, premi Nobel de la pau, ha entaulat una batalla excepcional per a eradicar el cuc de Guinea. La seva tasca ha portat aquesta terrible infecció, transmesa a través de l'aigua contaminada, al caire de l'eliminació. La batalla decisiva es lliura al Sudan.

EL TEMPS

La petita Ajak pateix per culpa del cuc de Guinea, que pot arribar a fer un metre de llargada dins del cos. L'extracció dura dies i és molt dolorosa.

del Centre Carter d'Atlanta. Té els cabells ben blancs, l'esquena corbada i ja no es mou amb la rapidesa que el caracteritzava. L'ex-president dels EUA ara té 86 anys, i així i tot afirma: "És la millor època de la meua vida després de la que vaig passar a la Casa Blanca."

Carter és a punt d'aconseguir la victòria més gran de la seva vida, on hi ha implicada una malaltia terrible i l'Àfrica, a més de persones com l'Ajak.

Les nenes grans canten plegades per a ofegar els xisclets estridents de la mainada més petita. "Els qui treballen per Jesús tindran una vida llarga", diu la cançó. Ajak, una nena de set anys, no porta res més al damunt que una samarreta tota vella. Seu sobre un paviment de formigó i té la cama esquerra dins una galleda d'aigua. Se li veu la cara deformada pel dolor, però no articula cap mena de so. Un nen petit que té al costat comença a cridar. Els altres canten més fort.

Un infermer amb guants de goma fa fregues a la part inferior de la primera cama d'Ajak. Enmig hi té un forat de la mida d'una ungla, d'on treu el cap un cuc blanquinós. Sembla ben bé un fideu cuit.

Esbufecs per a recuperar l'alè.

El cuc de Guinea pot arribar a fer més d'un metre de llargada. Viu a l'interior del cos humà, per on s'arrossega entre músculs i ossos. A la fi prova de sortir.

Fa quinze dies, a l'Ajak, se li va fer un furúncol. Llavors va començar a despuntar el cuc. Des d'aquell dia, els infermers han intentat estirar amb cura, cada matí i cada vespre, aquest cuc. És allotjat al teixit i cada vegada que l'estiren va sortint uns quants centímetres. L'infermer n'embolica la part que ja és a fora amb una gasa, que li subjecta a la pell. El procediment és tan terriblement dolorós que la criatura esbufega buscant l'alè a cada mínima estrebada.

Avui, l'infermer ha pogut acabar de treure-li el cuc. L'Ajak abaixa la vista i somriu. Porta una samarreta amb un dibuix de Winnie the Pooh, però la nena no sap ni què és un osset de peluix. El nen que té al costat plora.

Un sanitari recorda als sudanesos que l'ús de filtres per a l'aigua estalvia el contagi del cuc de Guinea.

Tres cucs despunten de les ferides obertes que té a les cames. Un altre cuc acaba de treure el cap al peu esquerre de l'Ajak.

El centre de quarantena d'Abuyong, al districte d'Awerial del sud del Sudan –un dels molts que resten sota el control del Centre Carter– és envoltat d'una sabana bonica com el Serengeti. Però la vida de la gent d'allí no pot ser més complicada. No hi ha aigua potable ni metges ni escoles. Els habitants conreen melca i blat de moro, i fan servir aixades i matxets com a úniques eines. Només s'hi pot circular a peu.

"Inquietant i esgarrifosa". La zona d'aïllament és muntada en una extensió de terra de color ocre envoltada de soques d'arbres secs. La sala de tractament consisteix en un paviment de formigó i un sostre de planxa metàl·lica ondata. L'Ajak i les altres tretze criatures dormen en compartiments fets amb planxes d'aquestes. Enlloc del món no hi ha tants cucs de Guinea com a Awerial aquest final de tardor.

A la fi de la presidència de Carter, Peter Bourne, que havia estat director nacional de Política de Control de Medicaments durant el seu mandat,

va portar aquesta qüestió a les Nacions Unides. En el curs d'una visita que va fer amb el seu ex-cap, Bourne va mostrar-li diapositives de cucs d'un metre que sortien de l'interior dels éssers humans.

És una malaltia, segons Carter, "inquietant i esgarrifosa, que afecta la població més pobra de la terra. No hi ha vaccins ni medicació per a tractar-la. Ningú no es vol enfrontar a un mal tan horrible i repugnant".

Els intents de les Nacions Unides d'eradicar la malària, la febre groga i l'ancilòstom han fracassat. El cuc de Guinea també es va considerar un cas sense cura. Però Carter se'l va proposar com a objectiu d'un possible projecte. En aquells moments, el cuc de Guinea atacava cada any tres milions i mig de persones a l'Àsia i a l'Àfrica. La plaga es va anomenar la *malaltia dels graners buits*, perquè impedeix que les víctimes caminin i, per tant, que recullin les messes. "Sabíem que podíem fracassar –diu Carter–. Estàvem disposats a arriscar-nos perquè consideràvem que pagava la pena."

L'any vinent s'haurà fet net. D'això fa un quart de segle. Enguany, el cuc de Guinea només ha atacat unes 1.700 persones a tot el món,

i es considera que només 75 viuen fora de la zona meridional del Sudan. "N'hi ha 8 a Ghana, 49 a Mali i 18 a Etiòpia." Del balanç estant, Carter desgrana les xifres com un afeccionat als esports recitaria les estadístiques. Aquestes xifres són la seva victòria.

Carter ha ajudat a eradicar el cuc a setze països. Els seus experts estan convençuts que a Ghana hauran fet net l'any vinent, i que Mali i Etiòpia se l'hauran tret del damunt d'aquí a dos anys. Al sud del Sudan, les autoritats sanitàries informaven que enguany hi havia hagut la meitat d'infestats pel cuc de Guinea que l'any passat.

Fins avui, l'única malaltia humana que s'ha eradicat és la verola, que va eliminar el 1980 l'Organització Mundial de la Salut amb l'ajuda d'un vaccí. La campanya de l'ONU contra la poliomièlitis, d'una altra banda, ja suma unes despeses de 6.100 milions d'euros i se'n continuen produint esclats cíclicament. Ara com ara, a la campanya de Carter, només s'hi han gastat 300 milions de dòlars, uns diners ben invertits, segons ell. Bill Gates hi està d'acord. El fundador de Microsoft ha contribuït amb quaranta milions de dòlars a la tasca de Carter.

Trencar el cicle. El Centre Carter depèn de les donacions i funciona amb un pressupost limitat. A Abuyong, els homes dels pobles han construït un centre de quarantena propi. El Centre Carter no va pagar sous per la feina, però sí que va oferir aliments als treballadors (farinetes de blat de moro i llentilles).

El centre ha enviat vint experts en desenvolupament occidentals a la zona meridional del Sudan, que viuen en destacaments com ara Abuyong, on pràcticament conviuen amb bestioles com escorpins i cobres. Aquests destacaments són situats en uns llocs tan remots que en ben poques ocasions els cooperants coincideixen amb uns altres que treballen per a organismes d'ajut privats del sud del Sudan.

Encara és fosc i una hiena udola a fora del campament, però Makoy Samuel Yibi ja s'espera davant la seva tenda. És un home alt, com la majoria de sudanesos del sud, i la barba de tres dies que porta agafa un to platejat amb els primers cabells blancs. Porta un texans estrets, un polo i unes sabates normals negres, una vestimenta que no faria pensar a ningú que és a punt d'emprendre una marxa per la sabana sota una calor abrasadora.

Makoy, membre de la tribu dels mundari, té cicatrius rituals a les temples. Treballa al Ministeri de Sanitat de Juba, capital del Sudan meridional, on dirigeix el programa d'eradicació. És l'home més important que té Carter en aquesta zona del Sudan. Makoy pretén descobrir per què continua havent-hi tants cucs a Awerial.

On tens el filtre? Ell i els seus col·laboradors emprenen la marxa de matinada. Les criatures es banyen en un estany de prop del campament. Enmig de l'aigua floreixen els lliris liles. Qualsevol trobaria que és un paisatge idíl·lic, fora de Makoy, que veu els perills a l'aguait dins de l'aigua. Els minúsculs crustacis que creixen a les aigües estancades s'alimenten de les larves del cuc i el transmeten a les persones. El qui begui aquesta aigua pot quedar infectat.

Una dona que tragina un recipient de plàstic al cap passa al davant de

“Ningú no volia ocupar-se d'aquesta malaltia horrorosa i detestable”

Els cucs de Guinea han estat una plaga de la humanitat durant mil·lennis. Ara, una organització sense afany de lucre dirigida per Jimmy Carter és molt a prop d'eradicar-la definitivament. En una entrevista concedida a la revista *Spiegel*, l'ex-president dels EUA explica que els beneficis transcendeixen la qüestió sanitària i que fins ara aquesta batalla ha estat la més gratificant per a ell.

—**Senyor president, després de deixar la Casa Blanca, us podríeu haver dedicat a qualsevol causa humanitària. Per què vau escollir de treballar per a eradicar la malaltia dels cucs de Guinea?**

—El Centre Carter té com a missió ocupar-se d'allò que uns altres no volen fer. No competim amb l'Organització Mundial de la Salut, les Nacions Unides o el govern dels Estats Units. I ningú no volia ocupar-se d'aquesta horrorosa i detestable malaltia. La malaltia és molt antiga. Al símbol de la medicina —la vara d'Esculapi amb una serp enroscada al voltant—, aquesta serp és un cuc de Guinea. Les “serps endimoniades” que s'esmenten a la Bíblia també són cucs de Guinea.

—**L'aspecte bíblic ha tingut un**

paper significatiu per a vós, com a cristià?

—Coneixia les referències de la Bíblia, però no n'ha estat la raó principal. Ens ocupem d'aquesta malaltia en concret perquè és horrible i tremenda, i afligeix les persones més pobres de la Terra.

—**Per què ningú més no volia encarar-se a la malaltia dels cucs de Guinea?**

—Aquesta malaltia era present tan sols als llogarrets més remots, un total de 23.600 indrets quan jo vaig començar. Costava molt d'arribar a aquests llocs; eren a molts països diferents. I no hi ha cap vací ni cap medicació per a tractar la malaltia.

—**Quant de temps heu dedicat personalment a la campanya per a l'eradicació de la malaltia dels cucs de Guinea?**

—Bé, moltíssim. He visitat tots els països en què és present la malaltia dels cucs de Guinea, vint en total. He passat molt de temps recaptant diners. Però, com a ex-president, la gent m'escolta quan parlo de malalties oblidades. Després de vuit anys de feina, vam aconseguir que l'Organització Mundial de la Salut incloguera la malaltia dels cucs de Guinea en la llista de malalties que calia eradicar.

Makoy. “On has deixat el filtre, mestressa?”, li crida ell. El Centre Carter ha distribuït filtres per la zona perquè és la protecció més efectiva contra l'aigua infestada de cucs. La dona li respon que només vol l'aigua per a refrescar el licor de dàtils. Makoy posa els ulls en blanc: no se la creu. A l'estany troba dues dones més també amb recipients i veu que, tot i haver fet servir els filtres, no els han esbandits bé.

El filtre és un estri rodó molt més ample que un plat. Es col·loca fàcilment a la boca del recipient. Un dels ajudants fa passar aigua de l'estany

per un filtre i després sacseja el material recollit i l'aboca en una ampolla d'aigua. Makoy alça l'ampolla cap al sol ixent, mostrant els minúsculs puntets blancs que s'escampen per l'aigua, uns petits crustacis anomenats copèpodes, que a primer cop d'ull quasi no es veuen. Les larves del cuc de Guinea es desenvolupen a l'interior dels copèpodes.

“En voleu un tragué? —pregunta Makoy de broma. Les dones fan que no amb el cap amb cara de repugnància—. Hem de tractar l'estany amb Abate —continua—, si pot ser, demà.” Es tracta d'un larvicida no tòxic per

Jimmy Carter considera que "la victòria sobre els cucs dóna autoestima als sudanesos".

—Què significaria per a vós personalment si el Centre Carter reissuera a eradicar realment la malaltia dels cucs de Guinea?

—Seria enormement gratificant. Hi hem treballat durant vint anys, i ara ens aproximem al final. Ho celebrariem durant uns quants dies. I després començaríem amb una altra malaltia, possiblement el xarampió.

—A quina distància us trobeu d'assolir el vostre objectiu?

—A tot el món queden tan sols 1.700 casos, i sabem on es troba cada un. Quasi el 98 % són al Sudan. Però aquests pocs casos són molt difícils.

Si no fora tan desafiadora, la malaltia s'hauria eradicat ja fa quinze anys.

—El febrer passat vau anar al Sudan. Quines impressions en vau extraure, d'aquell viatge?

—El Centre Carter també tracta de portar pau al Sudan. Però encara hi ha molta violència al sud del país. Alguns dels nostres treballadors i voluntaris tenen por. Els han robat els tot terrenys i les bicicletes. Per tant, la violència i les amenaces són obstacles fonamentals que hem de vèncer.

—Què pot aprendre la comunitat mundial de la lluita contra els cucs de Guinea?

—La gent ha sofert per aquesta horrible malaltia des de fa 10.000 anys, i mai no han pogut saber què la causava ni què s'hi podia fer. Però, amb un poc d'informació i un senzill filtre de tela poden eradicar-la permanentment de les seues vides. Per a molta gent pobre, aquesta és la primera vegada que coneixen l'èxit. Han après que poden confiar en estrangers com la gent del Centre Carter. Algunes altres vegades els estrangers els han fet un munt de promeses, però aquesta vegada saben que ho han aconseguit ells sols perquè fan servir el filtre de tela, i són ells els qui veuen desaparèixer la malaltia dels cucs de Guinea.

—Voleu dir que la victòria sobre els cucs de Guinea significa molt més per als sudanesos que el simple desterrament d'una horribil malaltia?

—Sí, els fa enorgullir-se d'allò que han aconseguit. Els dóna autoestima. Els fa tenir confiança en un futur millor.

—Quan vau deixar la Casa Blanca, no vèieu clar què faríeu amb la vostra vida?

—Sí, m'agradava ser president, però la campanya contra els cucs de Guinea m'ha obert les portes d'una carrera completament nova que és desafiadora, imprevisible i plena de riscos; i molt gratificant.

Cordula Meyer

Traducció de Coral Barrachina

als humans però que mata els copèpodes.

Una campanya militar. Un exèrcit format per 8.000 voluntaris duu a terme la campanya d'eradicació amb treballadors a jornada completa anomenats oficials superiors. La batalla de Carter és organitzada tan rigorosament com una campanya militar.

S'assignen 25 llars a cada voluntari i cada poble que corre perill al país compta amb un membre de la comissió que té la responsabilitat d'informar immediatament sobre qualsevol que s'hagi infectat amb el

cuc de Guinea. És importantíssim que aquesta persona eviti que el qui s'hagi infectat fiqui els peus en aigües potables. El membre de la comissió ha de garantir que tothom disposi d'una canyeta de plàstic negra per a beure-hi. Un petit filtre d'acer impecable que hi ha dins de la canya filtra les larves. Una empresa danesa fabrica les canyetes per al Centre Carter. Tothom les porta penjades al coll i les fa servir quan es desplaça i ha de beure en algun estany l'aigua que troba.

Avui, Makoy treballa amb Solomon Kuol Adol, responsable de sanitat.

Presta ajut als voluntaris quan cal, com ara en el cas que un dirigent d'un poble es negui a posar Abate a l'estany perquè no vulgui molestar l'esperit que habita a l'aigua, quan els pacients es resisteixen a entrar en quarantena o quan algú llença desprecupadament els filtres.

Per a casos d'aquests, Solomon sempre té a mà un bloc de dibuix per als adults d'una zona on la majoria és analfabeta. En una de les imatges es veuen dues persones grans de poble que impedeixen que un altre fiqui els peus a l'estany. Un cuc blanc treu el cap a la cama d'aquest darrer.

El bestiar és vital per a les poblacions del sud del Sudan. També a Abuyong, un dels últims redutes del cuc de Guinea.

Milers de larves. Quan el cuc barrina per sortir de la pell, el pacient nota una sensació de cremor insuportable. L'aigua alleuja el dolor, per això els infestats fiquen els peus als estanys. El problema és que el cuc, en contacte amb l'aigua, hi deixa anar milers de larves. Els copèpodes es mengen les larves i quan les persones beuen l'aigua es completa el cicle. Un cop a l'interior del cos, el cuc passa per l'intestí prim, i d'allí al teixit, on creix durant un any, si fa no fa, fins que torna a sortir a través de la pell i recomença el cicle.

L'equip de Makoy pretén trencar aquest cicle, arreu, si pot ser. Si ho aconsegueixen, hauran vençut el cuc. El cos humà és l'hoste bàsic del cuc de Guinea.

Solomon i Makoy arriben a la tenda següent i una adolescent s'arrossega per sota d'una manta. "No tinc cap cuc", murmura. Aquesta nena de quinze anys n'havia tingut un a l'estiu, va passar al centre de quarantena i ara té tot de cicatrius a les cames de les incisions que li van fer els membres de la tribu quan intentaren estirar els cucs. Es tracta d'una pràc-

tica que sovint comporta infeccions perilloses.

La nena demana en veu baixa: "Què em voleu?" Makoy li demana on era l'any passat, conscient que devia haver begut aigua infestada de cucs en algun lloc. Ella respon que probablement es va infestar al campament del bestiar. Llança mirades d'irritació a Makoy i Solomon. "Vosaltres vau venir aquí amb productes químics, que ens vau posar a l'estany. Ara la gent està malalta. Per què? Em penso que vosaltres en sou els responsables."

Els perills dels campaments del bestiar.

La part meridional del Sudan és la regió més pobre del món. A cap més país no hi ha tant de patiment, tan poca aigua potable i tanta gent que no sap ni llegir ni escriure. La guerra civil que va assotar la zona de manera quasi ininterrompuda durant mig segle es va acabar amb un tractat de pau signat el 2005. Al gener, el sud votarà en un referèndum per independitzar-se del nord, i això significa que es pot tornar a albirar la guerra si el nord decideix de no per-

metre la secessió del sud, zona on hi ha les principals reserves de petroli del país.

Per a mirar de convèncer la gent dels pobles que faci servir els filtres, Solomon diu: "El filtre és com l'arma que portes a sobre. Cal carregar l'arma abans d'entrar a la batalla." Aquí, el llenguatge de la guerra, tot-hom l'entén. Han aguantat la lluita, els desplaçaments i les malalties, i l'experiència els ha convertits en gent estoica. A la guerra van morir dos milions de persones i els qui van sobreviure no tenen por de l'aigua contaminada. Makoy es posa a riure: "Aquí no hi ha ningú normal", diu. Així i tot, espera que el país podrà treure noves forces d'una victòria contra el cuc.

El següent cas problemàtic de Makoy és una dona embarassada. Coixeja mentre avança buscant l'ombra d'un arbre. El pus se li filtra a les benes de tots dos turmells i les mosques s'hi acosten. La seva sogra no la deixa de petja, cosa que impedeix que Makoy se l'emporti al centre de tractament, encara que tingui molt mal aspecte.

Em puc entrevistar amb qui sigui. Makoy porta l'equip a través de les herbes altes de la sabana passant entre acàcies i caobes. Se'n va a buscar els pares de l' Ajak, la nena del centre d'aïllament. Si en queden 1.700 casos al món enguany, i si molts d'aquests es produeixen a la mateixa família, aquesta família ha de tenir un problema per força. La germana de l' Ajak ha tingut un cuc enguany i l' Ajak mateix, un altre l'any passat. Makoy vol saber per què.

La seva mare, una dona seca i desnerida, porta la criatura petita en una bossa de pell de cabra sota el braç. Es plany que ara l' Ajak no pot fer-se càrrec de la criatura petita. Diu que si més no la nena hauria de portar a casa una mica de mill del centre de quarantena. Quan li demanem si l' Ajak va a escola, respon: "Aquí les nenes es venen. Per què hi hauria d'anar, a l'escola?"

El pare de la nena diu que el cuc és mala cosa perquè impedeix que els membres de la seva família es cuidin de les cabres i llaurin la terra. "No podem coure res, perquè no tindrem menjar."

Makoy diu que sempre que es desanima pensa en Jimmy Carter. "Si a 86 anys es pot ocupar d'aquest problema, imagineu-vos què podem fer nosaltres."

Evidentment, Carter es relaciona amb caps d'estat, no pas amb gent de poble. Des d'Atlanta, explica: "Com a ex-president dels Estats Units d'Amèrica tinc un avantatge: em puc entrevistar amb el cap d'estat que sigui, amb un rei, un president, un primer ministre, tant hi fa."

El primer èxit. Carter va jugar amb les ulleres de llegir i explica la seva visita al Pakistan, els país on va començar la campanya contra el cuc de Guinea. "Conec el president Zia, perquè va ser president a la mateixa època que jo, i ni ell ni el seu ministre de Sanitat no havien sentit parlar mai del cuc de Guinea." Cinc anys després, el Pakistan havia eliminat el cuc. Aquest va ser el primer èxit de Carter.

El 1995, Carter fins i tot va negociar una alto-el-foc al Sudan, a fi que els seus delegats en la lluita contra el

Les larves del cuc de Guinea es troben a l'aigua i també en els crustacis que hi viuen.

cuc poguessin arribar als malalts amb una certa seguretat. Quan el Centre Carter va necessitar membranes perquè la gent dels pobles pogués filtrar els crustacis de l'aigua, Carter va anar a sopar un dia amb un membre de la junta d'accionistes de l'empresa química DuPont. A taula, Carter va abocar una mica d'aigua a les tovallones per mostrar-li què calia. Després DuPont va fabricar un material amb porus molt fins, que no es podreix, i d'aleshores ençà ha donat sis milions de metres quadrats d'aquest material de filtre.

Carter va convèncer l'empresa alemanya BASF perquè fabriqués tant Abate com fos necessari. Avui, l'Organització Mundial de la Salut i el Fons Internacional de les Nacions Unides d'Auxili a la Infància (UNICEF) també donen suport al projecte de Carter.

Carter parla d'una experiència que va tenir a Ghana que no pot oblidar. Fa uns quants anys, va visitar un petit poble d'aquest país on 350 dels seus 500 habitants havien estat infestats pel cuc de Guinea. N'hi havia que estaven tan malament que ni es podien arrossegar per a sortir de les cabanes a veure aquell cèlebre visitant. Carter va veure una jove atractiva, d'uns vint anys, que semblava que portés una criatura a coll. Quan se li va acostar per demanar-li el nom del nadó, va veure que allò que aguanta-va era el seu pit dret, molt inflat. Del mugró despuntava un cuc de Guinea.

Si bé els paràsits solen sortir a les cames, es poden obrir camí en qualsevol altra part del cos, fins i tot als ulls.

Treballa, treballa, treballa. De vegades Makoy s'enfurisma amb els seus compatriotes del sud del Sudan. Quan va anar a fer un curs d'epidemiologia a la Universitat Emory d'Atlanta, fa unes quantes setmanes, va veure que uns empresaris dels EUA havien donat diners per a un hospital. "I els rics de casa nostra? Què han fet?", demana.

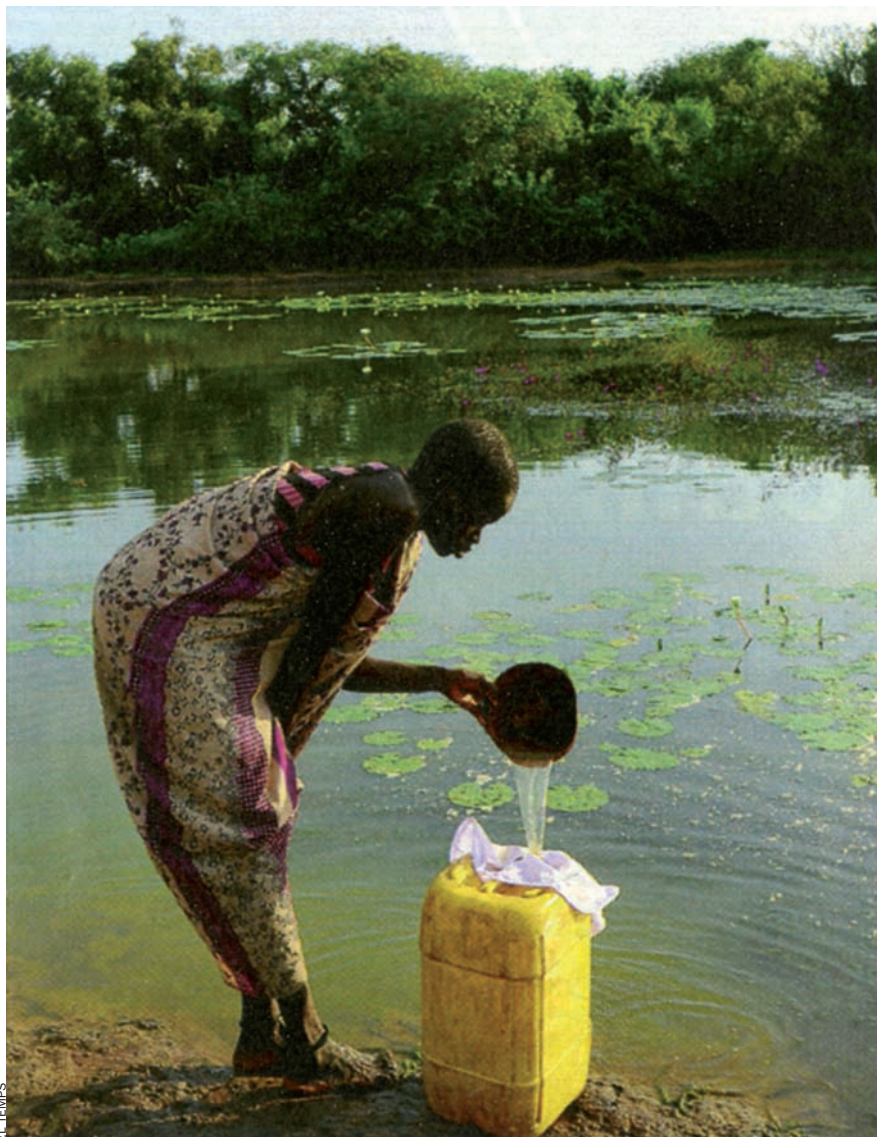
Makoy va néixer fa 44 anys en un poblet a pocs centenars de quilòmetres d'Abuyong. El seu pare, ex-soldat, el va fer estudiar, cosa que no feia quasi ningú. "Em va dir: treballa, treballa, treballa. Em va empènyer."

Makoy va estudiar sanitat pública a Khartoum. Fa quatre anys, el van nomenar director del programa del cuc de Guinea. Què passarà quan, finalment, s'hagi eradicat el seu adversari? "Que ho hauré aconseguit. Llavors hauré acabat -diu-. Voldré ser un bon pare." Té la dona i les quatre criatures a Uganda i els veu cada tres o quatre mesos.

Els dies de cada dia, després de dinar, Makoy se'n sol anar a peu al seu despatx, on, quan es fa fosc, s'asseu darrere de les finestres protegides amb gelosia i es dedica a estudiar documents i a buscar respostes a preguntes com ara: els seus equips han detectat tots els casos? On es va infestar amb el cuc aquella persona en concret?

Al vespre, Makoy s'acosta al campament del bestiar d'Abuyong. A moltes tribus del sud del Sudan tot gira a l'entorn del bestiar: és el compte corrent de la gent. Qui es vol casar ha de menester bestiar. Hi ha joves de la regió que no tenen bestiar, però sí armes. El robatori de bestiar és el delictes més corrent de la zona. Els assassinats són el pa de cada dia. De vegades desapareixen clans sencers, cosa que dificulta molt als oficials superiors de localitzar els malalts del cuc.

Els moments clau. L'any passat bona part dels qui es van infestar ho van fer als campaments de bestiar.

EL TEMPS

L'ús d'un filtre a l'hora de recollir aigua és la mesura bàsica per a evitar el contagi del cuc.

Aquests campaments són situats a la zona meridional, on s'aplega la gent per a fer competicions de lluita i dansa, per a prendre siko, un licor negre de dàtil. En els moments clau de la celebració, la gent de vegades es descurada de fer servir els filtres.

El campament de prop d'Abuyong s'anomena Raka-Weng. Uns núvols de fum blanc s'alcen en l'atmosfera. Les criatures hi duen femta de vaca, que cremen com a repel·lent per als mosquits. Les vaques jeuen a terra mentre les criatures els fan fregues amb la cendra blanca d'aquesta combustió a la pell i després també se'n fan ells mateixos a la cara i al cos. Arriba bestiar d'arreu, aixecant gran núvols de polseguera, amb els joves enèrgics al capdavant que conduï-

xen la marxa amb unes vares esmolades a la mà. Al cap d'uns quants mesos, els vaquers es traslladen, en cerca de pastures millors. Van bevent constantment les aigües contaminades que troben.

Makoy amanyaga el cap d'un dels nens. "És exactament com era jo -diu-. Quan tenia sis o set anys, amb la cara plena de cendra, camí de la pròxima lluita." El bestiar és tan important per a les tribus dels dinka i els mundari que posen noms d'animal als seus fills. *Makoy* significa 'vaca de color crema amb taques marrons'.

Makoy només té paraules d'elogi per als nois del campament que porten les canyetes de plàstic daneses penjades al coll. Després, als afores del campament, hi troba un filtre brut

que, segons que sembla algú ha fet servir per a la cendra. L'agafa. En troba un altre uns metres enllà i després un altre.

Per a donar exemple. Malgrat l'enrenou que l'envolta, tot d'una Makoy es queda en silenci. Ha recollit cinquanta filtres. Enrabiad, se'n torna cap al destacament d'Abuyong. Avui s'ha passat tretze hores caminant per la sabana, però continua ordenant als membres del seu equip que insisteixin: "Tenim un problema."

Té intenció d'organitzar una reunió l'endemà a Raka-Weng i vol que les autoritats sanitàries se centrin en els filtres. A primera hora del matí, un dels oficials superiors convoca els vaquers amb un megàfon i tots s'apleguen al seu voltant formant un semicercle. A terra hi ha els filtres malmesos. "Què penseu que fa aquí el Centre Carter? Ajudar-vos perquè us mantingueu sans. I vosaltres feu malbé les coses -agafa un del filtres de terra i el branda enlaire-. Si no carregueu l'arma abans de la batalla, la perdreu -crida pel megàfon-. I malmetent els filtres també hi perdeu."

Un dels dirigents del grup fa un pas endavant. Porta la cara plena de cendra, cosa que li dóna un aire que imposa. S'ha encasquetat la gorra fins als ulls. El jove es diu Moses Majok Geng, ens precisa, i quan lluitava a l'exèrcit rebel va veure morir molta gent. Escup damunt de l'índex de la mà dreta i se'l passa pel peu, bo i deixant al descobert una cicatriu arrodonida a la pell polsosa. "Enguany vaig tenir un cuc -diu-. I, tot i ser cap, vaig anar al centre de quarantena." Precisa que volia donar exemple.

Makoy se'n va l'endemà al matí cap a Juba. Abans de ficar-se a la tenda a la nit sent les esquelles de Raka-Weng, on el cap Moses Majok Geng creu en un futur millor. Al centre de quarantena, l'Ajak espera que no veurà mai més un cuc que surti del seu cos. Per a Makoy, l'endemà és un dia més en la lluita contra el cuc de Guinea.

Cordula Meyer

Traducció de Carme Geronés